

(tél) Napközben azon morfondírozok, hogy elmegyek a közeli edzőterembe. Van néhány kardiogépük, biciklijük is. Már hazafelé tartok, amikor kisüt a nap. Telefonos egyeztetés, utána villámgyors öltözés. Későn indulunk, ne-

64 Kakuk Tamás

BICIKLI BELSŐ. FLASHBACK

hézkesen pörgünk fel. Az új kerékpárúton tekerünk az Által-ér partján. A volt Esterházy uradalmi malomban lovarda működik. A víz akkor eredeti medrében mozgatta a falapátokat. A kis folyót

nem kényszerítették köves támfalak közé. Elérünk a szomszéd falu magasságába, vörös téglából épített pillérek tartják a kopott kőhidat. A túlsó oldalon szürke gémekek, fehér kócsagok csapnak fel a nádasból. A sík terepen a lehető legnagyobb áttétekkel nyomjuk a pedált. A tavasziasnak tűnő idő ellenére téli hideggel vág a menetszél. A horgásztavon túl a délutáni nap tompa sárgára festi a házakat. A látóhatár peremén kopár a hegyoldal. Befordulunk a hosszabb egyenesbe, vitorlás hajóként repít bennünket a hátszél. Hamar elérjük a legközelebbi kisvárost. A kertes házak utcáin egy visszaváltással igyekszünk felfelé a meredeken. Keresztülhajtunk a hajdani grófi parkon, fenyők, platánok szegélyezik a sétányokat. A ligeti tó múromjaiba a kora középkori kolostor idehordott köveit is beépítették. A szerzetesek a Vértes rengetegében húzták meg magukat. Az épületek és a templom romjai a párizsi Notre Dame-mal egyidősek. Az enyészet és a későbbi korok mohó templomépítő urai és mesterei elkoptatták a köveket, de azok máig megőrizték a szakrális hely alaprajzolatát. Néhány jelentősebb falmaradvány is magasodik

a fák lombjai alatt, a bányauzem szállítószalagjának szomszédságában. Mert egy-két lépéssel a titkos hely mellett már az ipari táj sebei éktelenítik az erdőt. P. a régészek évtizedekkel ezelőtt elhagyott felvonulási épületében húzta meg magát. Talált támogatókat, hogy őrizze, gondolja a tizenharmadik századi bencés lakhelyet. Zsemleszínű labradorral a nyomában rózsákat ültet, füvet nyír, ide-oda rakodik. Festi a képeit, éjszaka pedig hallgatja a kerengő felől érkező hangokat. Megérkezünk a település szélére, ismét egy emelkedő tesz próbára. Újabb bicikliút vezet a másik faluba, közben megbeszéljük, fölkaptatunk a hegyre. Kemény, elnyújtott íveken magasabbra. Az első harmad után gyorsabban szedjük a levegőt. Nehézes taposások, lassulok. Mínusz húsz év különbséggel A. erősebb. Kínok közepette érek fel, oldalra pillantok. A nap elé sűrű felhők húzódtak, a hegy alattunk dimbes-dombos tájjá szelődül. Ebbe simulnak bele a fénytelenységben megfáradt tavak tükrei. Dűlőút vezet a pincesorra, mi az ellenkező irányba, a templomdombról lefelé pedálozunk. A svábok lakta falu főutcájának végén ismét lendületet kell vennünk, hogy feljussunk a tetőre. Szőlőültetvények amerre a szem ellát, a sorok még hosszú álmukat alusszák. Elérjük a hegyoldalba épült borászatot. A csúcsra alattomos emelkedő vezet, kellő sebesség és időbeni váltások nélkül „ledobnánk a vasmacskát”. Fenn tágasra nyílik a láthatár, hűvös szél szárítja az átizzadt polár felsőket. A Duna ezüstsűrű csíkján túl, facsoportokkal, erdősávokkal, szántóföldekkel fut befelé a síkság. Kis képzelőerővel látjuk, ahogy feljebb nyugaton, a kiszélesedett Által-ér a folyóba ömlik. Tekintetünk még utoljára végigpásztázza az alkonyba forduló táját, majd visszafordulunk a hazára. Lassan ránk sötétedik. Lefelé zúdulunk a hegyről. Működő lámpákkal és fényvisszaverőkkel, szóltanul, leszegett fejjel próbáljuk az ideális sebességet tartani a síkon is. A szembeszél pengeéles, megszűri a lámpafüzérek jelzik a településeket. Némán taposunk. Negyvennégy kilométerrel a lábunkban az esti harangszóra érkezünk meg. A hegyre és a Dunára gondolunk.

65

Új Forrás 2015/4 – Kakuk Tamás: Bickli belsej. Flashback

(Ősz) A Bagolyvárig néptelen utcákon. Ha van ilyen, szemlélődő biciklizés. Bakonyi Dezső református lelkész az ötvenes években nagy nehézségek árán építtette meg a félbe maradt templomot. „A Síkvölgyi úton négy méter magas, négy falból álló alap volt látható. A négy fal között tátongó üresség volt, a mélyben pedig a befolyt eső- és talajvíz búzlott. A bányahidai gyülekezet főleg bányászokból állt, akik a templomépítés elhatározásához igen lelkesen álltak hozzá. Felépítettük a templomot a környei lelkesedéshez és áldozatos munkához hasonlóan. Két harangot is vettünk a toronyba, melyeket Hartáról és Mosonszentjánosról szereztünk be.” Apám is tagja volt az építő gyülekezetnek,

de katolikus vasutas családból való anyám kedvérért, még a háború előtti házasságkötéskor reverzálást tett, vagyis ígéretet arra, hogy a születendő gyermekek katolikus nevelést kapnak. Enélkül nem jött volna létre a frigy. Aztán

66 Bakonyi lelkész urat elhelyezték, apám pedig nem járt templomba, mert elégedetlen volt az utódokkal. A gondosan parkosított síkvölgyi temető mellett hajtok el, a megszüntetett falusiból idehelyezték át az ott nyugvókat. Sorházak foglalták el a régi sírok helyét. Az ott lakók platánokat ültettek a holtak emlékére. Paradzsánov filmjének, *Az elfelejtett ősök árnyainak* képei lopódnak be az őszbe. A temető kapujából bevezető platán-sor fáirol is hullanak az elszáradt levelek. Teljesítettük apám kérését, megtaláltuk Bakonyi lelkész urat, aki tisztességgel eltemette, és mi kopjafát emeltünk a sír fölé. Kiérek a síkvölgyi közútra, a sűrű bokrokkal szegélyezett, töredezett aszfalton életveszélyes a biciklizés. A kerékpározás még társakkal is magányos elfoglaltság, de egyedül könnyebb elmerülni a szaporodó lélegzetvételekben, miközben résen kell lenni. Az autósok egymás kockázatos előzésébe kezdenek a szűk, kanyargós úton. Aztán a jobbkanyar után ritkulnak a gépkocsik, a Vértes pereménél kinyílik a táj. Az ősz rátelepedett erdőre, mezőre. A fák között halott üzemi létesítmények, a megszünt bányaipar elhagyott emlékművei. Letérek a Gesztesig vezető útról, gidres-gödrösen aszfaltozott erdein kapaszkodom fölfelé. A rugógyári kör bónusza. Néhol finoman surran, máskor kelletlenül kattog a váltó hegynék föl, völgynek le. Ez a nagy nekifeszülések ideje. A pulzusszám ingaórájának hangjai szinte

füllel hallhatók a csendben. A meredek emelkedő szomszédságában elhagyott akna. Még élnek néhányan, akik politikai fogolyként hajnalban itt csoszogtak munkakezdekor a kashoz. A rugógyárnál látom a csarnokokat, éveket töltöttem az egyikben. Monotonon csaptak le az egymást követő napokra a gyártó automaták levágó kései. A kerítés mellett suhanok lefelé a 67 dombról, néhány tíz másodpercbe sűrűsödnek az akkor megélt évek. A leginkább próbára tevő emelkedő a Vadorzó elágazásához visz fel. Az egyik alkalommal óvatosan, szinte halkán követett a menetrendszerinti autóbusz. A városon kívüli kiskertekbe hozza-viszi óránként az embereket. Ekkora járművel ott egy biciklistát is lehetetlen kikerülni. Tisztes távoból tolt maga előtt, de a sofőr nem dudált, miközben erő tartalékaimat felélve küzdöttem le a látszólag rövidke szerpentin utolsó alattomos szakaszát. A Vadorzó akna az ötvenes évekbeli munkaversenyének szilveszteri műszakjában bekövetkezett metánrobbanásában, közel száz ember vesztette életét. A hallgatás félévszázadig is kitartott, még a majdnem harminc évvel későbbi újabb robbanás huszonhat áldozatot követelő szerencsétlenségekor sem emlegette fel a hatalom. A bányászírok azonban ott sorakoztak katonás rendben a település temetőiben, halottak napján lobogó gyertyalángokban a mélység sötét alagútjába lehet látni. A bányát, a többivel együtt bezárták. Azóta a föld alatt szabadon működnek azok a titokzatos energiák, amelyekről az ember azt hihette, hogy ideig-óráig sikerült kordába fogni őket. Az otthon még messze van, de lassan eljutok oda, hogy a felkapaszkodások után a lejtők surrogó csöndje vigyen magával, mint háborgó vízen a hajókat a kedvező széljárás.

(nyár) Két kulacs víz, némi energiával porral. Néhány müzli szelet az eléhezés ellen. Keresztül a városon, csöndes utcák, a hármashíd, a régi szénosztályzó, el a szegénységbe süllyedt telepi házak előtt. A múlt század első felében a párhuzamos utcában állt az Edison, ifjúkorom Szabadság mozijának épülete. Ez a Szent János utca volt, üzletek, boltok, a helyi zsidó közösség maga építette zsinagógája. Mára nincs nyoma semminek, csak a lelkekben bujkáló törekeny tudásnak, amiért súlyos árat fizettünk mindannyian. Aztán a Kálvária-hegy oldalába simuló, sváb gondossággal rendben tartott elődfalu. Emberrel nem találkozni, mindenki visszahúzódott a hűvösbe. Az emelkedő sóztlanságra kényszerít minket is. A felvégen nem csatlakozunk ki a forgalmas főútra, hanem terepkerékpárosok módjára felkapjuk a bicikliket, megmásszunk a töltést, átszerencsétlenkedjük magunkat az útkorláton, és nekivágunk a szomszéd település irányába. Pár évtizede jött divatba ideköltözni, az itt élők dicsérik a mikroklímáját. Éppen hogy érintjük a szélső utcákat, fölfagyott, gidres-gödrös bekötő úton vergődünk ismét a

főútig, azon átkelve vetjük be magunkat a Vértes rengetegébe. Az erdészet aszfaltozott üzemi útját a gyalogos turisták régóta használják, a kerékpárosok az utóbbi időben léptek át a túrt kategóriából az elfogadottba. Elkél a napszemüveg, mert az árnyékban is megvéd a nyári hőségben gomolygó rovarfelhőktől, amiket a menetszél a ziháló biciklista elé sodor. Ezért az orron át tanácsos venni a levegőt, ami 25-30 kilométeres tempónál nehezen kivitelezhető. Nincs kitűzött cél, megyünk bele a vakvilágba, a néhol kanyargós, másutt nyílegyenes, a folyamatos alattomos-ságú gyengéd emelkedőn. Terebélyes fakoronák alatt táblával jelzett és névtelen ösvények ágaznak szét az erdőben, de mi ragaszkodunk a magunk útjához, amit még ki sem jelöltünk. Kihagyjuk a Mátyás-kúthoz vezető rettenetes szerpentint, profioknak is becsületére válna a feltekerés. A természetesen forszírozná, de végül belátja, hogy jobb lesz ezt neki máskor, egyedül megcsinálni. A második világháborúban komoly harcok folytak ezen a tájékon. A hullámzó frontvonal keresztül jelölt sírjai elmosódott írásjelek a fák árnyékában. A huszadik kilométer táján elfogy az erdő, nagyobb rét fogad minket. Jobbra kanyarodva érnénk Vérteskozamára. A hetvenes években pesti filmesek, művészek vásárolták meg a romlásukban is szép parasztházakat. Rendbe hozták a húsznál talán nem több portát. A művészek napjainkra elfogytak, eladták a házakat, de megmentették az egyutcás települést, aminek ma már állandó lakosai is vannak, akik erős közösséget alkotnak. Meredek dombon kapaszkodnánk fel a hegyről lezúduló Gesztesig vezető földes-köves autószelességű dűlőútra, de mi maradunk az erdészeti úton. A pulzusszámot próbára tevő erőfeszítéssel felküzdjük magunkat a fehérvári főútra, ahol Kőhányás-pusztát vesszük célba. Konokul felfelé visz, amíg sikerül a nagy forgalmú közútról balra elmenekülnünk. Az aszfaltcsík képzeletbeli folytatása az erdőgazdaság üzemi útjának. Azt érzékelem, hogy megváltozott az erdő, nem olyan otthonos, mint a korábbi volt. Egyre erősebben jelentkezik a test fáradtsága, így a fogyó energiákat a lélek kénytelen pótolni. A dombok itt sem maradnak el, minden száguldás után jön felfelé a büntető etap. Az erdő mélyén egy-egy kő, falmaradvány emlékeztet a vértesi végvárrakra. A szentkereszti bencés romok közelében tekerünk, de most nem látogatjuk meg a templom morózus őrét. Ezen a tájon is intenzív bányászat folyt, az ipari múlt pusztuló maradványait lassan visszafoglalja az erdő. A bányafaluból itt is sokemeletes város lett, magányos vasúti szárnyvonal köti össze a miénkkel. Egyébként végállomás. Ide igyekszünk, hogy ötven kilométer kerékpározás után elérjük a menetrendszerű járatot. A vonatot hajszállal lekéssük. A hőség és a megtett táv hirtelen súlyos lesz. Az elhagyott állomás szétmállik az időben. Ülünk az árnyékban, várjuk a következő vonatot, amivel talán elmenekülhetünk.

(tavasz) Komoly erőfeszítésekkel vágok neki az útnak. Hosszas vacillálás után, hirtelen felindulásból toltam ki a bringát a garázból. A szél szembe fúj, ami a kerékpárosoknak alapigazság. A meglepetés az, hogy ezen a szakaszon mindig hazafelé kell farkasszemet nézni a széllel. Most nem. Nyeregből súlypontáthelyezésből előredőlni, vádli helyett combból tekerni. Korántsem ilyen tudományos ez, ösztönösen erre törekszik az ember. A patakból kis folyó lett, szélesen, álmosan igyekszik az Öreg-tóhoz. Útközben vadkacsapár tipeg a part túloldalán. Éles kanyarral rátérek a nagyobb horgásztavat kerülő ívre. Két évtizede elvadult víz volt, most partjának kétharmadán a tisztésnél nagyobb faházak sorakoznak. Több a parabolaantenna, mint kevesebb. Nyílegyenes szakaszon érem el a kempinget. Kimegyek a kerülő biciklisávra, aztán befordulok a tóhoz. Néhányan lézengenek a parton, kutyát sétáltatnak, kisfiú ugrándozik az egyik stégen. A tavasz már ott bujkál a vár elmosódott kontúrjai mögött. A hétvégi házak ablakai még szenderegnek, de némelyik már kíváncsi a világra, mint a nappalra a hosszú távú éjszakai repülés alvásából ébredező utas. Hazafelé tartok, de félúton elkanyarodok Samu faluja felé, onnan vissza a városba a benti bicikli utakra, lámpás kereszteződésekbe. Majdnem tíz kilométert a Paradicsomkertig, ahol valamikor bolgárkertészek laktak. Innen kisforgalmú köz- és ipari utakon jutok el a „Szivattyús” és „Salakos” horgászhelyek mellett, az egykor szebb napokat látott, vízbőséggel megáldott, mára a vízutánpótlás hiánya miatt kiszáradt Kacsás-tóig. Erős szálú fűzfa magócok serege lepte el a homokos medret. Még a vízbőség, és a horgászévszak idején szép csukát fogtam itt. Késő délután érkeztünk bicikkel, a hátsó kosárban izgatott tacskolány várta a vízi vadászatot. Körbesétáltuk a tavat, alkalmas helyen repült a műcsali, a zsinór ökörnnyákként lebegett az alkonyati napfényben.

A villantó puhán, szaknyelven „hulló falevélként” csobbant a vízben. Az idillt állandó elakadás, zsinórszakadás, szerelés árnyékolta. A pergető csukázás erős jellemnevelő. A szürkület utolsó dobása hozta meg a halat, a megfeszülő bot visszarúgott, és a tacsó vad ugatásba kezdett. Valami ősi szákmányszerző ösztön öröme járt át mindkettőnket. Azóta eladtam a horgászbotokat, másik két kutya is elhagyott már, de mégis jönnek velem, viszem őket magammal, ahogy az embereket, akikkel „titkos szál” kötött össze életem során. Az erdő napsütötte sávjában rengeteg medvehagyma zöldell, szedek egy csokorra valót. Vigasztaló az illatuk. A külső ipari úton behúzott nyakkal kaptatok fel, mert nagy sebességgel előznek az autók. Sokan használják városkerülőnek a hajdani bányacég vezetőjéről elnevezett ipari utat. A régi kórház romos épületeit magam mögött hagytam, a színház előtti lejtőn próbálgatom a nagy fokozatú váltóállást. A sváb előtelepülés házai után jönnek az újvárosi szovjet mintára épült monumentális házgyári tízeemeletesek. Elfordulhatnék hazafelé, de inkább tekerek a ma már látott szomszéd faluig, ahonnan visszahajthatok az Által-ér melléki bicikliútra, hogy meglegyen a képzeletben megrajzolt útvonalhurok. Ezen a szakaszon az ellenszél és a pökhendien megválasztott túlzott sebesség sokat kivesz belőlem. A nap búcsúzni kezd a tájtól. Hűvös a levegő, a kiskertekből erősödik a kesernyés füstszag. Viszem a friss medvehagymát a vacsorához. Egyedül, szemben a távolsággal. Besötétedett, lámpám fényköre halvány foltként imbolyog az aszfalton. Elvezet hazáig, ahol várnak rám.

